

Brak kao bijeg od siromaštva

Maja Grubišić |

13. prosinca 2022.

Foto: [pexels.com](https://www.pexels.com)

Maloljetnički ili **rani brakovi zauvijek kradu djetinjstvo** svakoj djevojčici ili dječaku koji se nađu u ulozi bračnog partnera. Dječaci preko noći postaju hranitelji i skrbnici obitelji te se susreću s ranim očinstvom, a na djevojčice se preko noći svali teret brige o ukućanima među kojima je i novorođenče, jer vrlo često maloljetničke brakove prate i maloljetničke trudnoće. Radi se o novim ulogama u obiteljskoj zajednici za koje oni nisu emocionalno, fizički, a ni mentalno spremni.

Prema istraživanju iz 2020. godine, o kojem je na okruglom stolu *Kako iz začaranog kruga siromaštva* održanom u Čakovcu u studenom 2022. godine govorila pravobraniteljica za djecu **Helena Pirnat Dragičević**, 40 posto mladih Romkinja odustaje od obrazovanja upravo zbog stupanja u rani brak, a

postoje i mnogi slučajevi kada one same izabiru brak ili partnerski život kako bi pobjegle od nepovoljnog obiteljskog položaja. Siromaštvo koje sa sobom donosi neimanje prikladnog prostora za život, nemogućnost ostvarenja vlastite privatnosti, nisku razinu obrazovanja, slabu informiranost o svojim pravima i pasivnost u njihovom ostvarenju jedan je od glavnih uzroka za takvu odluku. Na pitanje zašto su se kao maloljetne odlučile ući u brak i roditi djecu odgovaraju kako doma nisu imale ni uvjete ni prilike. Najčešće navode da ih je otjeralo siromaštvo jer su mislile da će im biti bolje i da je sve bolje od ovoga kako žive, a onda su im se srušile sve vizije i snovi.

O iskustvima Romkinja tijekom bračnog života govorila je **Višnja Ljubičić**, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, te istaknula kako im se vrlo brzo dogodi susret sa stvarnošću sasvim drugačijom od one koju su zamišljale te vrlo sličnoj onoj od koje su bježale: *S mladoženjom ne uspijevaju ostvariti kvalitetan partnerski odnos i razumijevanje, izostaje njegova briga za nju, kao i pomoć u brizi oko njihovog novorođenog djeteta pa nerijetko moraju potražiti pomoć svekrve ili svoje majke jer shvaćaju da su nespremne za majčinstvo, u smislu da im nedostaje znanja i vještina. U određenom broju slučajeva ne uspijevaju ostvariti ni kvalitetan odnos sa suprugovim roditeljima, a izostane i suprugova podrška te umjesto toga nastupa psiho-fizičko nasilje od njegove strane, prisiljavanje na spolne odnose, strah pred supružnikom, njezin otpor da rađa više djece i njegovo protivljenje kontracepciji.*

Mlade Romkinje nedovoljno su upućene u važnost koju obrazovanje ima za njihovu budućnost, a njihovim roditeljima uglavnom i samima nedostaje obrazovanja i socijalnih vještina kojima bi svoje kćerke spriječili da napuste školu i podržali ih u procesu stjecanja naobrazbe. Škole su pak u određenoj mjeri senzibilizirane za njihove probleme, ali osjećaj potpunog povjerenja, sigurnosti i razumijevanja djevojčice ne mogu do kraja ostvariti ni u školi ni u obitelji. Roditelji djevojčica i djevojaka koje su bježale od kuće i zasnivale svoje obitelji, u određenom broju slučajeva, shvatili su da gube kontrolu i nadzor te da su bespomoćni, da se njihovi dobri roditeljski savjeti ignoriraju te da je upliv vršnjakinja njihovih kćeri koje su na sličan način postupile snažniji od njihovog utjecaja, što nije neuobičajeno za njihovu dob. *Znalo se dogoditi*

da bi na kraju oni dobili skrbništvo nad djecom o kojoj se njihove kćeri nisu mogle brinuti, rekla je Višnja Ljubičić te istaknula kako je u projekte osnaživanja mladih Romkinja nužno uključiti i roditelje. Sveobuhvatnim uključivanjem djevojčica, roditelja i djelatnika škole potaknulo bi se preispitivanje tradicionalnih rodnih uloga usmjereno k promjenama transgeneracijske svijesti u kojoj bi bilo u potpunosti moguće prihvaćanje ravnopravnosti spolova, a što se već događa u široj populaciji. *Upravo mladi očevi preuzimaju svoju ulogu u brizi oko djece i kućanskih poslova, a radi se o visokoobrazovanim osobama mlađe generacije koje takvo postupanje prihvaćaju kao standard, kao jednu od normi zajedničkog života,* rekla je Ljubičić.

Borba protiv siromaštva i borba protiv diskriminacije se preklapaju, a obrazovanje pomaže u rješavanju i jednog i drugog problema. O tome je govorila pučka pravobraniteljica **Tena Šimonović Einwalter** koja je uz obrazovanje povezala i zapošljavanje, a što je temelj za ostvarenje ekonomske neovisnosti svake mlade Romkinje. Obrazovane djevojke i žene lakše i brže pronalaze posao, rjeđe se suočavaju s maloljetničkom trudnoćom i ranim ulaskom u brak, imaju veću kontrolu nad svojim životom i samim time rjeđe su žrtve nasilja.

Detaljna analiza svih uzroka koji dovode do maloljetničkih ili ranih brakova, među kojima siromaštvo, prekid obrazovanja, tradicija i običaji zauzimaju vodeća mjesta, govore o iznimno teškom položaju Romkinja koji je prepoznat i na europskoj razini. Vijeće Europe, kao i Europska komisija za borbu protiv rasizma i netolerancije pri Vijeću definiraju ga kao **interseksijsku diskriminaciju**. U praksi to znači da su Romkinje diskriminirane po više osnova, kao žene, zatim po svojoj romskoj nacionalnosti, a onda najčešće i temeljem imovnog stanja, što je prepoznat i zabranjen oblik diskriminacije u Hrvatskoj.

Kršenje dječjih prava je ujedno i kršenje ljudskih prava, što je protupravno ponašanje i kao takvo ga treba i tretirati. Prepoznavši iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva, postizanje osnovnog obrazovanja, promoviranje

ravnopravnosti spolova i osnaživanje žena kao tri od osam ključnih razvojnih ciljeva, UN je kao strateški interes u svojoj Agendi za održivi razvoj postavio zabranu maloljetničkih brakova na svjetskoj razini do 2030. godine.

Kada se maloljetne djevojčice nađu u braku, i još ako su rodile, gotovo po pravilu prestaje razvoj njihovog potencijala i onemogućava im se ostvarenje prava na obrazovanje. Rađanje u fizički, mentalno i emocionalno nezreloj dobi, briga o djeci, ponižavanje okoline i ekonomska ovisnost pretvaraju ih u žrtve, a same nemaju dovoljno kapaciteta da to promijene. Stoga, potrebne su im podrška i pomoć odgojno-obrazovnog sustava, centara za socijalnu skrb i državnih institucija koje su tu da zaštite njihova prava, a potrebna je i edukacija roditelja s ciljem povećanja njihovog odgojno-obrazovnog kapaciteta.

Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti